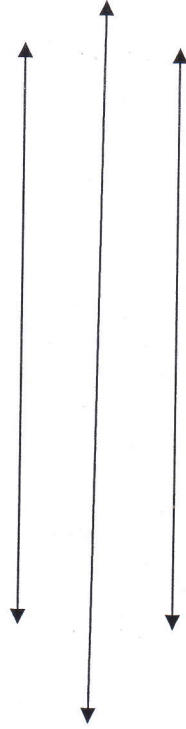

लक्षित बर्ग अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७६

भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कर्णाली प्रदेश, वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत
नेपाल

लक्षित वर्ग अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रमकार्यन्वयन कार्यविधि, २०७६

मा.मन्त्रीज्यूबाट मिति
२०७६/०७/१७ गते स्वीकृत

प्रस्तावना: कर्णाली प्रदेश, भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयको आ.व. ०७६/७७ को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्ग विशेष एकिकृत नमूना अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरी दलित, अति विपन्न किसानको आय आर्जन मार्फत जीवनस्तरमा सुधार गर्ने उद्देश्यले मन्त्रालयले लक्षित वर्ग अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७६ तयार गरेको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:(क) यस कार्यविधिको नाम “लक्षित वर्ग अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७६” रहेको छ ।

(ख) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

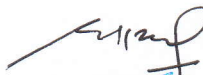
२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा:

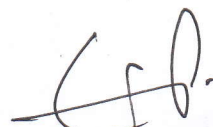
(क) “मन्त्रालय” भन्नाले भूमि व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।

(ख) “कार्यालय” भन्नाले मन्त्रालयवा मन्त्रालय अन्तर्गतका आर्थिक सहयोग प्रवाह गर्ने निर्देशनालय, कृषि विकास कार्यालय, पशु अस्पताल तथा पशुसेवा कार्यालय समेतलाई सम्झनु पर्छ ।

(ग) “लक्षित वर्ग” भन्नाले आफ्नो वा आफ्नो परिवारको नाममा भएको जग्गा तथा अन्य सम्पतिबाट वर्षको ३ महिना सम्मलाई मात्र खान पुग्ने अवस्था भएका समुदाय, कृषि मजदुर, पिछडिएको वर्ग, दलित, जनजाति, महिला, एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, तथा द्वन्द्व पिडित लगायत अन्य सीमान्त कृत ब्यक्तिलाई समेत सम्झनु पर्छ ।

(घ) “कार्यक्रम” भन्नाले भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयको स्वीकृत वार्षिक दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्ग विशेष एकिकृत नमूना अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रमलाई सम्झनु पर्छ ।

हरिप्रसाद पाण्डेय
वरिष्ठ कृषि अर्थविज्ञ

राजेन्द्र प्रसाद भारी
सचिव

मा. विमला के.सी.
मन्त्री

(ड) "आर्थिक सहयोग" भन्नाले लक्षित वर्ग विशेष कार्यक्रम मार्फत दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्गका किसानले प्राप्त गर्ने नगद वा जिन्सी वा सेवा समेतलाई सम्झनु पर्दछ ।

(च) "लाभग्राही" भन्नाले दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्ग विशेष अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम मार्फत आर्थिक सहयोग प्राप्त गर्ने किसानलाई सम्झनु पर्दछ ।

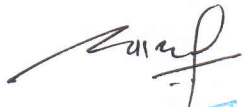
(छ) "सामूहिक खेती" भन्नाले दुई वा दुई भन्दा बढि लक्षित वर्गका व्यक्तिहरू मिलेर छरिएर रहेको जमिनलाई एकिकृत गरी वा करारमा जमिन प्राप्त गरी आफ्ना सदस्यहरूलाई प्रत्यक्ष संलग्न गराएर सामूहिक वा व्यक्तिगत जोखिम बहन गर्ने गरी संचालन गरिएको खेतीपाती सम्झनु पर्छ । सो शब्दले सामूहिक जोखिममा गरीने रैथाने बाली, अन्न बाली, पशुपन्छीपालन, माछापालन, रेशम खेती, मौरीपालन, कुखुरापालन, बीउ उत्पादन, फलफूल खेती, तरकारी खेती, मसलाबाली, च्याउ खेति जस्ता व्यवसाय समेतलाई जनाउँछ ।

(ज) "एकिकृत कृषि फार्म" भन्नाले कृषि र पशुपन्छीपालन एकै ठाउँमा गरि मुख्य उत्पादन र खेर जाने सहायक उत्पादनको सदुपयोग गर्ने गरि व्यवस्थापन गरिएको फार्मलाई जनाउँछ ।

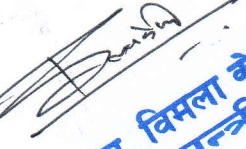
परिच्छेद-२

कार्यक्रमको उद्देश्य

१. छनौट गरिएका लक्षित वर्गका परिवारलाई उत्पादन तथा उधमका माध्यमबाट आर्थिक रूपले आत्मनिर्भर बनाउने ।
२. कृषि, पर्यटन, स्वास्थ्य, सामाजिक लगायत हरेक क्षेत्रबाट नमुना विकास मोडेल गाउँका रूपमा विकसित गर्ने ।
३. लक्षित वडाकोगाउँ/टोलका घरधुरीहरूमा रोजगारीका अवसरहरू सृजना गर्ने ।
४. शैक्षिक, औद्योगिक, स्वास्थ्य लगायतका अन्य भौतिक पुर्वाधारमा सरोकारवालाहरू सँगको समन्वय मार्फत पहुचमा वृद्धि गर्ने ।
५. सामाजिक तथा सांस्कृतिक रूपान्तरणका कार्यक्रम मार्फत लक्षित गाउँ/टोललाई सभ्य समाजको रूपमा स्थापित गर्ने ।

हरिप्रसाद पाण्डेय
वरिष्ठ कृषि अर्थविज्ञ

राजेन्द्र प्रसाद भारी
सचिव

मा. विमला के.सी.
मन्त्री

परिच्छेद-३

कार्यक्रमसंचालनप्रक्रिया

३. संचालन गरिने कार्यक्रमहरू:

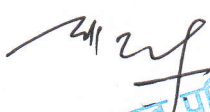
प्रत्येक जिल्लामा छनौट गरिएका गाउँ/नगरपालिकाको वडा भित्र, दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्गका समुदायलाई लक्षित गरी स्थानिय आवश्यकता र सम्भाव्यताका आधारमा देहाय अनुसारका कार्यक्रमहरू संचालन गर्न सकिने छन्:-

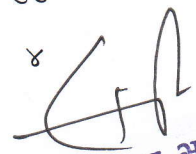
१. कृषि तथा पशुपंछी जन्य वस्तुहरूको उत्पादन, प्रशोधन, प्याकेजिङ्ग बजारीकरण तथा भण्डारण सम्बन्धी कार्यक्रम,
२. उत्पादनसँग र उधमसँग जोडिएका सिचाई पुर्वाधार निर्माणका कार्यक्रमहरू,
३. सामुहिक/सहकारी/करार/बगर खेती सम्बन्धी कार्यक्रम
४. लघु उद्योग स्थापना, संचालन र व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी कार्यक्रम,
५. परम्परागत पेशा, व्यवसाय, तथा रैथाने वाली वस्तुको प्रवर्द्धन ।
६. कृषि पर्यटन क्षेत्रको विकाससँग सम्बन्धित कार्यक्रम
७. वीउविजन उत्पादन तथा बिक्रि वितरण गर्ने सम्बन्धी कार्यक्रम,
८. संकलन केन्द्र, हाटबजार तथा कृषि र पशुजन्य वस्तुहरूको खरिद बिक्रि सम्बन्धी कार्यक्रम,
९. उत्पादन र उधम प्रवर्द्धन/व्यवसायसँग सम्बन्धित सिपमूलक तालिम कार्यक्रमहरू,
१०. अन्य कार्यक्रम:- यसका अलावा माग र स्थानीय संभाव्यताका आधारमा र जमिन बाँझो राख्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गर्न प्रोत्साहन गर्ने किसिमका कार्यक्रम गर्न सकिनेछ ।

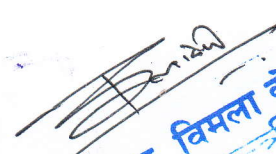
४. दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्ग नमुना गाउँका सुचकहरू:

परिच्छेद ३ को दफा ३ अनुसारका कार्यक्रमहरू संचालन गर्दा देहाय बमोजिकका सूचकहरू प्राप्त हुने गरि कार्यक्रमहरू संचालन गर्नु पर्नेछ । उक्त सुचकहरू हासिल गरेमा मात्र दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्ग नमूना अर्गानिक गाउँका रूपमा स्थापित भएको मानिने छ ।

१. कृषि तथा पशुपंछी पालनमा प्राणारिक पद्धतिको पालना गरि कम्पोष्ट मल, भर्मी कम्पोष्ट, गोठेमल र भकारो सुधारको प्रयोग भएको हुनुपर्नेछ ।

हरिप्रसाद पाण्डेय
वरिष्ठ कृषि अर्थविज्ञ

राजेन्द्र प्रसाद भारी
विज्ञ

मा. विमला के.सी.
सचिव

२. दिगो कृषि प्रणालीको लागि एकिकृत रूपमा पशुपालन तथा बाली उत्पादन गरेको हुनुपर्नेछ ।
३. क्षेति न्यूनिकरणका लागि बाली तथा पशुपन्छी विमा गरेको ।
४. वानस्पतिक विषादि बनाउन प्रयोग गरिने विभिन्न खालका पाँच प्रजातिका विरुवाहरु ५/५ वटाको दरले रोपेको हुनुपर्नेछ ।
५. आली कान्ला तथा खेत वारीमा उत्पादित झारपात तथा बनवुट्यान आगो नलगाई कम्पोष्ट बनाई प्रयोग गरेको हुनुपर्ने ।
६. स्थानीय स्रोत तथा परम्परागत ज्ञान, शीप र प्रविधिको अधिकतम प्रयोग भएको ।
७. सहायक उत्पादनको अधिकतम पुनःप्रयोग र सदुपयोग गरेको ।

५. प्राविधिक सहयोग:-

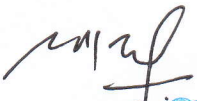
दलित, अति विपन्न लक्षित वर्ग एकिकृत नमुना प्रागारिक गाउ कार्यक्रम संचालनका लागि छनोट गरिएका वडा र वडा भित्रका टोल वा बस्ती मा प्राविधिक सहजीकरणका लागि एक जना कृषिवा पशु सेवा प्राविधिक (प्रा.स./ना.प्रा.स.स्तर) जनशक्तिको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

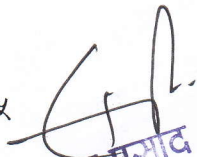
६. प्राविधिकको छनोट:-

१. प्राविधिकको छनोट निर्देशक समितिले गर्न सकिनेछ । छनोट गर्दा सम्बन्धित वडा वा नभएमा सम्बन्धित पालिका क्षेत्रबाट कृषि प्राविधिक छनोट गर्न सकिनेछ ।
२. यदि पालिका भित्रबाट पनि प्राविधिक नभएमा सम्बन्धित पालिकाको नजिक पर्ने पालिकाबाट छनोट गर्न सकिनेछ ।
३. प्राविधिकको सेवा सुविधा सम्बन्धित कार्यक्रम बाटै बेहोरिने छ ।

७. प्राविधिकको जिम्मेवारी

१. छनोट भएको प्राविधिकले संचालक समितिसगं समन्वय गरि कार्यक्रम बनाउने, प्राविधिक सेवा दिने, सामाजिक परिचालन लगायत समुदायमा देखिएका समस्यालाइ सम्बोधन गर्ने ।
२. दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्ग विशेष एकिकृत नमूना अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रमको सफलताका लागि जिम्मेवार भइ काम गर्ने ।
३. निर्देशक समितिले आवश्यकता अनुसार अन्य काममा पनि खटाउन सकिनेछ ।

हरिप्रसाद पाण्डित
वरिष्ठ कृषि अर्थविज्ञ

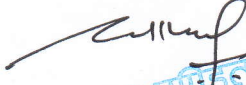

राजेन्द्र प्रसाद भारी
सचिव

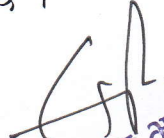

मा. विमला कें.सी.
मन्त्री

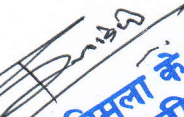
८. कार्यक्रम कार्यान्वयन विधि:

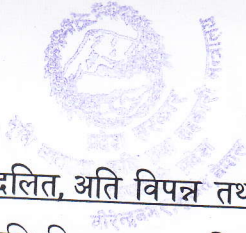
दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्ग एकिकृत नमूना अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन विधि देहायअनुसार हुनेछ :-

- (१) कृषि विकास कार्यालय/पशु अस्पताल तथा पशु सेवा कार्यालयले कार्यक्रम संचालन गर्ने सम्बन्धित स्थानीय तहसंग समन्वय गरि गाउँ/नगर पालिकास्तरीय परिच्छेद ४ को दफा १२ को उपदफा २ अनुसार दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्ग एकिकृत नमूना अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम निर्देशक समिति गठन गर्नु पर्नेछ।
- (२) निर्देशक समितिले लक्षित वर्गमा कार्यक्रम संचालन गर्दा कृषि विकास कार्यालयको आ.व. २०७६/७७ को स्विकृत कार्यक्रममा नै उल्लेख भएको पालिका र वडामा नै गर्नु पर्नेछ।
- (३) यदि कृषि विकास कार्यालयको आ.व. २०७६/७७ को स्विकृत कार्यक्रममा पालिका उल्लेख भएको तर वडा उल्लेख नभएमा वडा र वडा भित्र पर्ने टोलको छनोट निर्देशक समितिका संयोजकले जतिसक्दो छिटो छनोट गरि कृषि विकास कार्यालयमा जानकारी दिनुपर्नेछ।
- (४) यदि छनोट गरिने बस्ती वा टोलमा २ वा २ भन्दा बढि वडाका समुदायको बसोबास भएमा दलित, अति विपन्न र लक्षित समुदायको आधार पुग्ने घरधुरीमा कार्यक्रम संचालन गर्न सकिनेछ।
- (५) निर्देशक समितिले परिच्छेद ४ को दफा ११ को उप दफा २ बमोजिम छनोट गरिएको दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्ग एकिकृत नमूना अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालक समिति गठन गर्नुपर्नेछ।
- (६) मन्त्रालय/मन्त्रालय मातहतका आर्थिक सहयोग प्रवाह गर्ने कार्यालयले निर्देशक समितिसंग समन्वय गरी स्थानीय आवश्यकताको पहिचान गरी समस्या सङ्कलन तथा विश्लेषण गरी परिच्छेद ३ को दफा ३ अनुसार स्थानीय सम्भाव्यता र आवश्यकताको आधारमा कार्यक्रमहरु तर्जुमा गरी संचालन गर्नुपर्नेछ।
- (७) कार्यक्रमको निर्माण, सञ्चालन, व्यवस्थापन, उत्पादन, बजारीकरण जस्ता विभिन्न क्रियाकलापहरु सञ्चालनगर्दा सम्भव भए सम्म स्थानीय स्रोत, साधन, सीप, क्षमता, जनशक्तिको प्रयोग गर्नुपर्नेछ।
- (८) परिच्छेद ४ को दफा ११ को उप दफा २ बमोजिम गठन गरिएको संचालक समितिले अनुसूचि १ बमोजिम सम्झौता गरि कार्य सम्पन्न गर्नुपर्नेछ।

हरिप्रसाद पाण्डेय
बरिष्ठ कृषि अर्थविज्ञ

राजेंद्र प्रसाद भारी
सचिव

मा. विमला के.सी.
मन्त्री

९. दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्ग विशेष गाउँ छनौटका आधारहरू
१. अति विपन्न तथा दलित समुदाय बसोबास भएको गाउँ हुनुपर्ने ।
२. लक्षित वर्ग छनौट गर्दा न्यूनतम ४० देखिवढीमा १५० घरधुरी नकट्टने गरि छनौट गर्नुपर्ने छ ।
३. टोल वा बस्ति छनौट गर्दा सम्भाव्यताका आधारमा छनौट गर्नुपर्नेछ र छनौट भएको गाउँले दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्ग नमुना गाउँका सुचकहरू पुरा गर्न सक्नेखालको हुनुपर्नेछ ।
४. गाउँ छनौट गर्दा एकै भुगोलसंग जोडिएको वस्तीलाई छनौट गर्नुपर्ने छ । यदि कुनै ठाउँमा अलग दुई वडा छन भने वडा जोडिएको एकै भुगोल हुनुपर्ने छ ।
५. कार्यक्रमलाई केन्द्रीकृत परिणाममुखी गराउने गरि टोल वा वस्तीको छनौट गर्ने ।

परिच्छेद-४

समितिहरूको गठन तथा काम कर्तव्यहरू

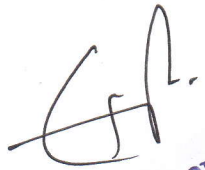
१०. निर्देशक समितिहरूको गठन तथा काम, कर्तव्यहरू

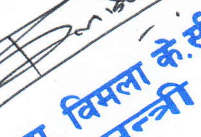
१. गाउँ/नगर पालिकास्तर दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्ग एकिकृत नमूना अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम निर्देशक समितिको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।
२. कार्यक्रम निर्देशक समिति: दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्ग एकिकृत नमूना अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम निर्देशक समिति देहाय बमोजिम हुनेछ ।
 - क) सम्बन्धित प्रदेश सभा सदस्य
 - ख) सम्बन्धित स्थानीय तहको प्रमुख / उपप्रमुख वा प्रमुखले तोकेको प्रतिनिधि सदस्य
 - ग) पशु अस्पताल तथा पशु सेवा कार्यालयका प्रमुख सदस्य
 - घ) लक्षित गाउँ/टोलको संचालक समितिका अध्यक्ष.....सदस्य
 - ङ) लक्षित गाउँ/टोलको वडा अध्यक्ष. सदस्य
 - च) कृषि बिकास कार्यालयका प्रमुख..... सदस्य सचिव

संयोजक

समितिले आवश्यकता अनुसार विषय विशेषज्ञहरूलाई समितिको बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

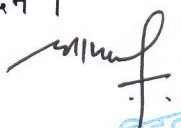

हरिप्रसाद पाण्डे
वरिष्ठ कृषि अर्थविज्ञ

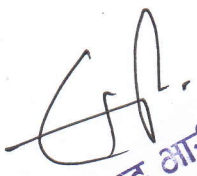

राजेन्द्र प्रसाद भारी
सचिव

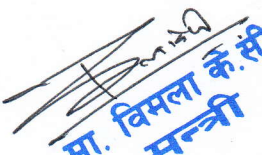

मा. विमला के.सी.
मन्त्री

३. काम कर्तव्य र अधिकार:

- (क) दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्गका समुदाय बस्ने वस्ती/टोलको छनौट गर्ने ।
- (ख) स्थानीय आवश्यकता पहिचान गर्ने, सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने र व्यवसायिक कार्ययोजना बनाउनसहजिकरण गर्ने ।
- (ग) तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन तथा विश्लेषण गरी सम्भाव्यता तथा आवश्यकताको आधारमा जनताको भावना अनुसारलक्षित वर्ग नमुना गाउँमा संचालन गर्नु पर्ने कार्यक्रम तर्जुमामा सहजीकरण गर्ने ।
- (घ) संचालक समिति बाट प्रस्ताव गरिएको कार्यक्रम, व्यवसायिक योजना, प्रगति प्रतिवेदन लगायतका क्रियाकलपाहरुको स्वीकृति प्रदान गर्ने ।
- (ङ) कार्यक्रम संचालनका लागि प्रभावकारी विधि बनाउने ।
- (च) सम्भाव्यता अध्ययन गरेका योजना लाई कार्यालय मार्फत मन्त्रालयमा पठाउने ।
- (छ) कार्यक्रमसंचालन र प्रवर्द्धनको लागि समन्वयगर्ने ।
- (ज) कृषि क्षेत्रमा कार्यरत विभिन्न संघसंस्थाहरु, सेवाप्रदायकहरु समन्वय सहकार्य गर्ने ।
- (झ) कार्यक्रमको अनुगमन, सुपरीवेक्षण गर्ने ।
- (ञ) कृषि विकास कार्यालय तथा प्रदेश भुमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय सुर्खेत संग समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- (ट) आचारसंहिता बनाउने ।
- (ठ) कामलाई प्रभावकारी बनाउन संचालक समितिलाई निर्देशन दिने ।
- (ड) गाउँको आर्थिक आत्मनिर्भरताका लागि अल्पकालीन ,मध्यकालीन र दिर्घकालिन योजना निर्माण गरी कामलाई योजनावद् र क्रमिक रूपले अगाडि वढाउने ।
- (ढ) कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन आगामि वर्षका लागि पनि कार्यक्रम बनाउने ।
- (ण) गाउँको चौतर्फी विकासका लागि योजना बनाई सम्बन्धीत सबै निकायहरुमा पहलगर्ने ।
- (त) नतोकिएकातर अति आवश्यक कामहरुको आफैले कार्यशर्त विवरण (TOR) बनाई लागू गर्ने ।
- (थ) कार्यक्रम छनौट गर्दा दिगो आर्थिक विकास संग जोडिएका कार्यक्रम मात्रै संचालन गर्न निर्देशन दिने ।

हरिप्रसाद पाण्डेय
बरिष्ठ कृषि अर्थविज्ञ

राजेन्द्र प्रसाद थारु
सचिव

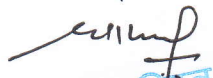

मा. विमला के.सी.
मन्त्री

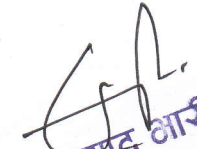
११. गाउँ/टोल स्तरीय संचालक समितिको गठन काम, कर्तव्य तथा अधिकारहरु:

१. कार्यक्रम संचालन गरिने वडा र वडा भित्रको टोल वा बस्ती मादलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्ग एकिकृत नमूना अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालनको लागि एउटा गाउँ/टोल स्तरीय दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्ग एकिकृत नमूना अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालक समिति रहनेछ, जसलाई कार्यक्रम संचालक समिति भनेर भनिने छ । यसको गठन गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।
२. लक्षित गाउँ/टोल स्तरिय कार्यक्रम संचालक समितिको गठन: छनौट गरिएको बस्तिमाकार्यक्रम संचालक समितिको गठनदेहाय बमोजिम हुनेछ ।
 - (क) लक्षित वर्गका लाभग्राहिहरु बाट सर्वसम्मत छनौट भएको व्यक्तिअध्यक्ष
 - (ख) लक्षित वर्गका महिला कृषक प्रतिनिधि १ जना.....उपाध्यक्ष
 - (ग) लक्षित गाउँमा भएका सहकारी तर्फको प्रतिनिधि १ जना.....सदस्य
 - (घ) लक्षित वर्गका लाभग्राहीबाट महिला प्रतिनिधि १ जना.....कोषाध्यक्ष
 - (ङ) लक्षित वर्ग लाभग्राहीबाट दलित प्रतिनिधि.....सदस्य
 - (च) लक्षित वर्ग लाभग्राहीबाट जनजाती/द्वन्दपिडित/सहिद परिवार वा अपाङ्गता प्रतिनिधि.....सदस्य
 - (छ) लक्षित वर्ग नमुना गाउँको कृषि वा पशुसेवा प्राविधिकसदस्य सचिव

३. काम कर्तव्य र अधिकार:

- क) दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्ग विशेष एकिकृत नमूना अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रमको प्रभावकारी रूपमा संचालन गरि लक्षित वर्गको सामाजिक, आर्थिक तथा सास्कृतिक विकास गरि नमुना विकास मोडेलको रूपमा स्थापित गराउने प्रमुख कर्तव्य र जिम्म्वारी हुनेछ ।
- ख) समितिले लाभग्राहीको सहभागिता १ दिने कार्यक्रम तर्जुमा गोष्ठी आयोजना गरि कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने । कार्यक्रम तर्जुमामा कृषि विकास कार्यलय र पालिकाका कृषि तथा पशु शाखाका प्रमुखलाई अनिवार्य सहभागीता गराउने ।
- ग) समन्वय समितिबाट सिफारिस भई आए बमोजिम कार्ययोजना बनाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने ।

हरिप्रसाद पण्डित
वरिष्ठ कृषि अर्थविश

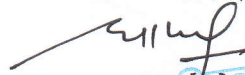
१

राजेन्द्र प्रसाद ठारी
सचिव

मा. विमला के.सी.
मन्त्री

- घ) तीन किस्तामा भुक्तानी हुने गरी कार्यक्रम तथा बजेटको परिधि भित्र रही आर्थिकसहयोग रकम र भुक्तानीका तरिका निर्धारण गर्ने ।
- ङ) कार्य सम्पन्न भएपछि भुक्तानीका लागि प्रमाणीकरण गर्ने ।
- च) निर्देशक समितिबाट सिफारिस भई आए बमोजिम कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- छ) कृषि क्षेत्रमा कार्यरत विभिन्न संघसंस्था, सेवा प्रदायकसँग समन्वय सहकार्य गर्ने ।
- ज) कार्यक्रमको अनुगमन, सुपरिवेक्षण गर्ने ।
- झ) गाउँ/नगरपालिकासँग समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- ञ) निर्देशक समितिले तोकेको कार्यक्रम कार्यन्वयन गर्ने ।
- ट) छनौट गरिएका कार्यक्रमहरुलाई प्रभावकारी बनाउने
- ठ) थप कार्यक्रमका लागि निर्देशक समितिलाई सुझाव दिने ।
- ड) नमुना गाउँको लक्ष्य अनुसार कामलाई व्यवस्थित रूपमा निरन्तर संचालन गर्ने ।
- ढ) निर्देशक समितिले तोकेका अन्य कामहरु सम्पादन गर्ने ।

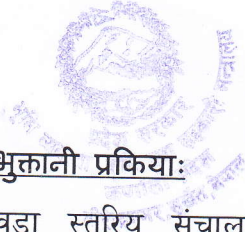
१२. संचालक समितिबाट गरिने क्रियाकलापहरुको योजना तर्जुमा विधि:

१. वडा स्तरिय संचालक समितिले लक्षित वर्ग अर्गानिक नमुना गाउँ प्रवर्धन कार्यक्रममा छनौट गरिएको प्राविधिक बाट छनौट भएको वडाको टोल वा बस्तीमा संचालन गरिने वार्षिक कार्यक्रम तयार गर्नुपर्नेछ ।
२. वार्षिक कार्यक्रम बनाउदा पालिकाको कृषि तथा पशु शाखाका प्रमुख, कृषि विकास कार्यालयको प्रतिनिधि र छनौट भएका लक्षित लाभग्राहीहरुको उपस्थिति हुनुपर्नेछ ।
३. वार्षिक कार्यक्रमलाई निर्देशक समितिको सिफारिशमा कृषि विकास कार्यालयमा पेश गरि सम्झौताको प्रक्रिया अगाडि बढाउनुपर्नेछ ।
४. संचालक समितिको अध्यक्ष, उपाध्यक्ष तथा कोषाध्यक्षबाट खाता खोलि संचालन गरिनेछ । साथै रकम भुक्तानीका लागि अध्यक्षको अनुपस्थितिमामा उपाध्यक्ष र कोषाध्यक्षबाट पनि चेक सञ्चालन गर्न सकिनेछ ।

हरिप्रसाद पाण्डेय
वरिष्ठ कृषि अर्थविज्ञ

राजेन्द्र प्रसाद भारी
सचिव

मा. विमला के.सी.
मन्त्री

परिच्छेद-५
भुक्तानी र अनुदान

१३. भुक्तानी प्रकिया:

वडा स्तरिय संचालकसमितिको निर्णय तथा निर्देशक समितिको सिफारिस अनुरूप सम्बन्धित कार्यालयले भुक्तानी गर्ने व्यवस्था मिलाउने। लक्षित वर्ग केन्द्रीत कार्यक्रम भएकोले कार्यक्रमको प्रकृति हेरी ५०% सम्म पेशकीस्वरूप प्रथम किस्ता दिन सकिनेछ। थप २५ प्रतिशत रकम प्रथम किस्ताको कागजपत्र बिल भरपाई पेश भइ र संचालक समितिको निर्णय तथा निर्देशक समितिको सिफारिसमा दोस्रो किस्ता उपलब्ध गराउन सकिने छ भने सम्झौताको बाँकी रकम कार्य सम्पन्न भई बिल भरपाइ पेश भएमा भुक्तानी दिन सकिनेछ।

१४. आर्थिकसहयोग रकम:

दलित, अति विपन्न लक्षित वर्गएकिकृत नमूना अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम गरिव, विपन्न तथा पछाडि परेका घरधुरी लक्षित भएको हुंदा आय आर्जनजन्य कार्यक्रम सन्चालनमा शत प्रतिशत आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ। तथापी स्वीकृत कार्यक्रम र बजेटको परिधि भित्र रही स्थानीय आवश्यकता र सम्भाव्यताको आधारमा सञ्चालन गरिएका कृषिजन्य भौतिक निर्माणका क्रियाकलापहरुमा कम्तिमा १५ प्रतिशत श्रमदानको शुनिश्चितता भएको हुनुपर्ने छ।

परिच्छेद-६

अनुगमन मूल्याङ्कन

१५. अनुगमन मूल्याङ्कन :

कार्यक्रम कार्यान्वयनको क्रममा मन्त्रालय/निर्देशनालय/कार्यालयले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित क्षेत्रका प्रदेश माननिय, जिल्ला समन्वय समिति, गाउँपालिका/नगरपालिका र कार्यालयको प्रतिनिधि सम्मेलित देहाय अनुसारको एक अनुगमन समिति गर्न सक्नेछ।

१. दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्ग विशेष एकिकृत नमूना अर्गानिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम अनुगमन समिति:

प्रमुख, जिल्ला समन्वय समिति	- अध्यक्ष
अध्यक्ष / प्रमुख, सम्बन्धित गाउँ/नगर पालिका	- सदस्य
प्रमुख, कृषि विकास कार्यालय	- सदस्य
सम्बन्धित कार्यक्रम सन्चालन भएको वडाको वडा अध्यक्ष	- सदस्य
सम्बन्धित गाउँ/नगर पालिका कृषि शाखा प्रमुख	- सदस्य

हरिप्रसाद पौडेल
बरिष्ठ कृषि

११

राजेन्द्र प्रसाद भारी
सचिव

मा. विमला के.सी.
मन्त्री

२. काम कर्तव्य र अधिकार:

१. समन्वय समितिबाट सिफारिस भई आए बमोजिम कार्ययोजना बनाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरे नगरेको अनुगमन गर्ने।
२. कार्य सम्पन्न भएपछि भुक्तानीका लागि अन्तिम अनुगमन गर्ने ।
३. नियमित कार्यक्रमको अनुगमन, सुपरीवेक्षण गर्ने ।

परिच्छेद-७

विविध

१६. पुरस्कार तथा कार्वाहीको व्यवस्था:-

पुरस्कार तथा कार्वाहीको व्यवस्था देहाय अनुसार हुनेछ :-

१. तोकिएको समय भन्दा अगाडि, तोकिएको मापदण्ड र गुणस्तरमा कार्य सम्पन्न गर्ने लाभग्राही, सम्बन्धित कार्यमा संलग्न कर्मचारी र सोहि क्षेत्रका प्रदेश माननिय समेतलाई प्रोत्साहन स्वरूप मन्त्रालयबाट कदर पत्र सहित सार्वजनिक रूपमा पुरस्कृत गरी सम्मान गरिनेछ ।
२. आर्थिक सहयोग रकम दुरुपयोग गरेको पाइएमा प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही गरी सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गरिनेछ।

द्रष्टव्य: यस कार्यविधिमा अन्यत्र जेसुकै उल्लेख गरेको भएता पनि प्रचलित सार्वजनिक खरिद ऐन, नियमावली, कर्णाली प्रदेश आर्थिक कार्यविधि ऐन, नियमावली, कर्णाली प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका तथा अन्य प्रचलित ऐन, नियमावलीमा उल्लेख भएकोमा सोही बमोजिम हुनेछ ।

१७. बाधा अड्काउ फुकाउने:-

१. कार्यविधि कार्यान्वयनको क्रममा कुनै बाधा अड्काउ परेमा सो फुकाउने अधिकार मन्त्रालयको हुनेछ।
२. यस कार्यविधिलाई आवश्यकता अनुसार मन्त्रालयले संशोधन तथा परिमार्जन गर्न सक्नेछ .

हरिप्रसाद पाण्डे
वरिष्ठ कृषि अर्थविज्ञ

१२

राजेन्द्र प्रसाद भारी
सचिव

मा. विमला के.सी.
मन्त्री

अनुसूची-१

परिच्छेद ३ दफा ८ को उप-दफा ८ सँग सम्बन्धित
दलित, अति विपन्न तथा लक्षित वर्ग नमुना अर्गानिक कृषि प्रबर्धन कार्यक्रम संचालन

सम्झौता पत्रको नमूना

यो सम्झौता पत्रयस पछि) केन्द्र/कार्यालय.....पहिलो पक्ष भनिएको..... र (सञ्चालक समिति.....गा.पा /नपा.....वडानं.....टोल) यस पछि दोस्रो

पक्ष भनिएको, तपसिलको शर्त बमोजिमको कुराहरुलाई पालना गर्ने कुरा मञ्जुर गरिन्छ ।

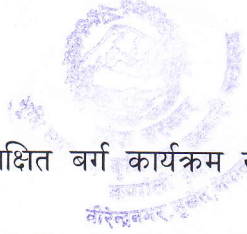
- यो सम्झौता, सम्झौता भएको मिति देखि प्रारम्भ भएको मानिने छ र यो सम्झौतामा संलग्न स्वीकृत प्रस्तावना/ कार्यक्रम योजना बमोजिमको कार्य यथा शिघ्र संचालन गरि मिति.....२०७६ साल.....महिना.....गते सम्म सम्पन्न गरेर आवश्यक कागजात सहित दोस्रो पक्षले पहिलो पक्ष समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।
- यस सम्झौता बमोजिमको लक्षित वर्ग कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य दोस्रो पक्ष आफैले गर्नुपर्नेछ । दोस्रो पक्ष आफैले नगरी अन्य व्यक्ति वा संस्था मार्फत गराउन पाइने छैन ।
- सम्झौता बमोजिमको कार्य संचालन तथा सम्पन्नको लागि पहिलो पक्ष मार्फत अनुदान स्वरूप रु.(अक्षरेपी.....) र दोस्रो पक्षको भौतिक निर्माणका क्रियाकलापहरुको लागत सहभागिता रु.....(अक्षरेपी.....) बराबरको श्रमदान व्यहोरिनेछ ।
- प्रथम पक्षले दोस्रो पक्षलाई प्रस्तावना/कार्यक्रम योजना अनुसारको कार्य सञ्चालन गर्न योजनाको प्रकृति अनुसार वढीमा तीन किस्ता रकम देहाय बमोजिम भुक्तानी गरिने छ :-
 - सम्झौता भएपछि कार्ययोजना, पेशकी मागको निवेदन पश्चात कुल लागतको ५०% प्रतिशत प्रथम किस्ता बापत पेशकीको रुपमा रकम भुक्तानी,
 - प्रथम किस्ताको कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन र सम्पूर्ण बील भर्पाई प्राप्त भएपछि कुल लागतको थप २५ प्रतिशत रकम दोस्रो किस्ताको रुपमा भुक्तानी,
 - सबै कार्य सम्पन्न भई कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन सहित अन्तिम प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि बाँकी रकम भुक्तानी ।
- दोस्रो पक्षले सम्झौता बमोजिमको लक्षित वर्ग कार्यक्रम सञ्चालनका लागि सम्झौतामा समावेश गरिएको श्रोत वाहेक अन्य कुनै सरकारी, गैहसरकारी संघ संस्थावाट सहयोग, अनुदान आदि प्राप्त गरिने भए प्रथम पक्षलाई जानकारी गराउनुपर्नेछ ।
- दोस्रो पक्षलेसम्झौता बमोजिमको कामगर्दाप्रथम पक्षबाट खटिएका प्राविधिकहरुले दिएको निर्देशनको पालना गर्नुपर्नेछ ।
- लक्षित वर्ग कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा दोस्रो पक्षले पूर्वाधार निर्माण तथा मर्मत सम्भार औजार मेशिनरी खरीद तथा जडान आदिको विवरण र लागत खुलाई सर्वसाधारण सबैले देख्ने गरी सार्वजनिक स्थानमा सम्पूर्ण विवरण सहितको सार्वजनिक सूचना पाटी राख्नुपर्नेछ ।

हरिप्रसाद पण्डित
बरिष्ठ कृषि अर्थविज्ञ

१३

राजेन्द्र प्रसाद ठापा
सचिव

मा. विमला के.सी.
मन्त्री

८. दोस्रो पक्षले लक्षित बर्ग कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी कार्यको सार्वजनिक जानकारीका लागि Public Audit गराउनुपर्नेछ।
९. सम्झौता बमोजिमको लक्षित बर्ग कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य सोहीआ.व. भित्रसम्पन्नगर्नुपर्नेछ।
१०. प्रथम पक्षले दोस्रो पक्षलाई भुक्तानीदिदा प्रथम पक्ष समक्ष विल पेश भएको मितिले सात दिन भित्रसम्बन्धितदोस्रो पक्षको नाममा एकाउन्ट पेई चेक मार्फत भुक्तानी दिनेछ।
११. दोस्रो पक्षको लापरवाहीको कारणबाट कार्य सम्पन्न नभई हानि नोक्सानी भएमा त्यसको सम्पूर्ण जिम्मेवारी दोस्रो पक्षले लिनेछ।
१२. दोस्रो पक्षले स्वीकृत प्रस्तावनाको कार्य तालिका बमोजिम मिति सम्म यो सम्झौता बमोजिमको सम्पूर्ण कार्य(स्वीकृत प्रस्तावना/कार्यक्रम योजनाअनुसार) पूर्ण रुपमा सम्पन्न गरी सञ्चालनमा ल्याउनेछ।
१३. सम्झौता बमोजिमको लक्षित बर्ग कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी कार्य सम्पन्न भई कार्य स्वीकार प्रतिवेदन अनुरूप संरचना हस्तान्तरण भैसकेपछिसोको सञ्चालन सम्बन्धी कार्य सम्बन्धित दोस्रो पक्षको हुनेछ।
१४. सम्झौता बमोजिमको कार्यगर्ने सम्बन्धमा कुनै विवाद आएमा प्रथम पक्षको निर्णय अन्तिम मानिनेछ।
१५. योसम्झौता माउल्लेख भएका कुराहरुमा यस बमोजिम र अन्य कुराहरुमा प्रचलित ऐन नियम अनुसार हुनेछ।

पहिलोपक्ष

दोस्रो पक्ष

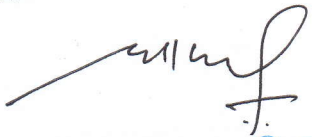
दस्तखत:-
नाम:-
पद:-
मिति:-
कार्यालयकोछाप:-

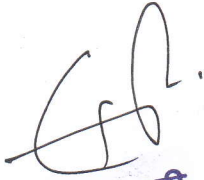
दस्तखत:-
नाम:-
पद:-
मिति:-
संस्थाकोछाप:-

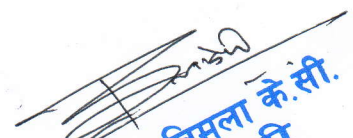
रोवर

दस्तखत:-
नाम:-
ठेगाना:-
मिति:-

दस्तखत:-
नाम:-
ठेगाना:-
मिति:-

हरिप्रसाद पण्डित
बरिष्ठ कृषि अर्थविज्ञ

राजेन्द्र प्रसाद भारी
सचिव

मा. विमला के.सी.
मन्त्री